

KIEKVIENAS YRA MENININKAS? KRITINĖS PASTABOS APIE POSTMODERNIAJĄ KŪRYBIŠKUMO SAMPRATĄ

Skaidra Trilupaitytė

LIETUVOS KULTŪROS TYRIMŲ INSTITUTAS

Saltoniškių g. 58, LT-08105 Vilnius

skaidra_t@yahoo.com

Straipsnyje kreipiamas dėmesys į postmodernaus vertybinio reliatyvizmo kultūros politikoje pavojų ir kritiškai vertinama tokį pavojų skatinanti „visaapimanti“ kūrybos samprata. Pirma, pristatomas 2008–2010 m. (t. y. ekonominio sunkmečio metu) Lietuvos politikoje išryškėjęs beprecedentis atvejis, kai keletas LR Seimo narių teisėtumo prasme abejotinais būdais dalyvaudavo pramoginėse televizijų laidose ir tuo pat metu pozicionuodavo save kaip kūrėjus. Antra, atkreipiamas dėmesys į teorines ir praktines kūrybiškumo definicijos problemas. Trečia, polemizuojama su Lietuvos kūrybinių industrijų stratego filosofo Gintauto Mažeikio samprotavimais ir parodomas ne itin pozityvus postmodernistinio reliatyvizmo poveikis kūrybiškumo sampratai kultūros lauke.

REIKŠMINIAI ŽODŽIAI: kultūros politika, LR Seimo narių kūryba, kūrybiškumas ir transgresija, Gintautas Mažeikis, kūrybinių industrijų ideologija.

Šiandien nemažai kalbama apie visas gyvenimo sritis netikėčiausiais būdais persmelkiantį kūrybiškumą. Meno bei politikos „susiliejimas“ taip pat dažnai tapo pažvalgininkų dėmesį patraukiančia tema, pavyzdžiui, kai menininkai įsitraukia į politikos procesus¹ ar atvirkščiai. Intriguoja šiuo požiūriu ir postindustrinės „kūrybinės visuomenės“ realijos. Štai Didžiojoje Brita-

nijoje 1997 m. šalies rinkimus laimėję naujieji leiboristai (kurių išskirtiniu politikos ženklu tapo kūrybinių industrijų (KI)² darbotvarkės) demonstravo glaudžius ryšius su žymiais menininkais, tarp jų ir šou verslo atstovais; tai buvo daroma tiek viešųjų ryšių tikslais, tiek ir siekiant platesnio nacionalinės kūrybinės ekonomikos proveržio. Tuo metu ne vienam tyrinėtojiui į akis krito naujųjų leiboristų flirtas su vadinamąja

1 Garsūs tarptautiniai pavyzdžiai – buvusio aktoriaus Ronaldo Reagano tapsmas 33-uoju Kalifornijos valstijos (Jungtinės Amerikos Valstijos) gubernatoriumi ir 40-uoju JAV prezidentu arba JAV kultūristo ir garsaus aktoriaus Arnoldo Schwarzeneggerio tapsmas 38-uoju Kalifornijos valstijos gubernatoriumi.

2 Kūrybinės industrijos (toliau – KI) viešojoje politikoje paprastai įvardijamos kaip veiklos, kurių pagrindas yra individo kūrybiškumas, gebėjimas bei talentas ir kurios gali kurti materialią gerovę bei darbo vietas per intelektualinės nuosavybės kūrimą.

- Sennett Richard, *The Culture of the New Capitalism*, New Haven: Yale University Press, 2007.
- Sverdiolas Arūnas, *Lėkštutėlė lėkštelė: keli dabartinės Lietuvos viešosios erdvės ypatumai*, Vilnius: Versus aureus, 2005.
- Šliogeris Arvydas, „Viešojo intelektualo Kalvarijos“, in: Egidijus Aleksandravičius, *Išblukęs žodynas*, Vilnius: Versus aureus, 2010.
- Throsby David, „Modelling the cultural industries“, in: *International Journal of Cultural Policy*, 2008, Issue 3 (14), p. 217–232.
- Trilupaitytė Skaidra, „Kūrybinės industrijos: nauja kultūros politikos galimybė ar naujosios ekonomikos ideologija?“, in: *Kultūros barai*, 2009, Nr. 5, p. 17–27.
- Vilkončius Laimis, „Kultūros politiką lemia valstybės valdžios apsisprendimas“, in: *Meno Aritmetika: kultūros vadyba Lietuvoje*, sudarytojas Edmundas Žalpins, Vilnius: Tyto Alba, 2004, p. 20–40.
- Vieno projekto apkalta: VEKS 2009 Viešųjų erdvių humanizavimo programos Neris krantinės skulptūrų istorija*, sudarė Elona Lubytė, Vilnius: Tarptautinės dailės kritikų asociacijos (AICA) Lietuvos sekcija ir VDA UNESCO Kultūros vadybos ir kultūros politikos katedra, 2011.
- Virno Paolo, „Wit and Innovation“, in: *Critique of Creativity: Precarity, Subjectivity and Resistance in the 'Creative Industries'*, editors Gerald Raunig, Gene Ray & Ulf Wuggenig, London: MayFlyBooks, 2011, p. 101–105.

IS EVERYONE AN ARTIST? CRITICAL NOTES ON THE POSTMODERN CONCEPT OF CREATIVITY

Skaidra Trilupaitytė

KEYWORDS: cultural policy, creative work by Lithuanian MPs, creativity and transgression, Gintautas Mažeikis, ideology of creative industries.

SUMMARY

The article brings into the spotlight the danger of postmodern value relativism in cultural policy and criticises the “all-embracing” concept of creativity as strengthening such threats. In questioning the rhetoric of creativity, focus is given not so much to the legal aspects in defining a creative agency or abundant discussions in political philosophy (legal documents are not analysed in the article), but to the way in which concrete social agents define creative activity in their public speeches, both in an academic and media space. The article first cites the unprecedented situation in Lithuanian politics from the period of 2008–2010 (the time of economic depression) which involved several members of the Lithuanian Parliament (Seimas) making appearances, on legally ambiguous terms, on TV entertainment shows and positioning themselves as creators. Secondly, theoretical and practical problems emerging in the definition of creativity are pointed out. Thirdly, the article challenges considerations by the philosopher and Lithuanian creative industries strategist Gintautas Mažeikis and demonstrates a far from positive impact of postmodern relativism on the concept of creativity within the culture field. In conclusion, theoreticians engaged in promoting creative economy are invited not only to consider the likelihood of a radical transgression for the sake of “a higher added value” opening in the space of dynamic postmodern capitalism, but to give some serious thought to the problems of everyday culture policy.